

■ ■ ■ ■ debatt

Margareth Sandvik
er førsteamanuensis
i norsk ved
Høgskolen i Oslo.

Noen forskere har lest Stortingsmelding 41 om kvalitet i barnehagen og satt i gang en folkebevegelse på bakgrunn av følgende konklusjoner: Språkkartlegging fører til mer fokus på språk og mindre på lek og vennskap. Leken forsvinner ut av barnehagen, og testing blir viktigere enn samvær. Vi får amerikanske tilstander med strukturert undervisning og testing og kartlegging av resultater. Vi får et fattigere læringsmiljø, der styringen fra kartleggingen overtar. Kartlegging er en tidstyv som ruinerer den norske barnehagetradisjonen.

Det er grunn til å klype seg i armen og spørre om vi har lest samme meldingen. Hvordan er det mulig å trekke denne type slutninger? Er det virkelig en årsak- og virknings-sammenheng mellom innføring av språkkartlegging og det bildet skeptikerne tegner? Nei, det er ikke det, av flere grunner:

For det første tar ikke stortingsmeldinga til orde for en test, men

en kartlegging. Kartlegging er en mangfoldig disiplin, og kritikerne trekker slutninger på feilaktig bakgrunn – de ser for seg storskalates-ting av utvalgte språkferdigheter. Litt voksenopplæring om vurdering og kartlegging kan være på sin plass: Mange av kritikerne bekjenner seg til et sosiokulturelt syn på læring, og de vektlegger dermed barnets læring i fellesskap med andre. De bør vite at det er fullt mulig å utvikle og ta i bruk et kartleggingsverktøy som tar hensyn til dette. Det innebærer at de ser forskjell på en test og et kartleggingsverktøy, og det innebærer at de vet forskjellen på summativ og formativ vurdering (avsluttende vs. underveisvurderinger). Hvis vi kartlegger barnet i naturlige situasjoner, i samhandling med andre, over tid, ut fra et helhetlig og positivt syn på barnet, ut fra et vidt spekter av språklige ferdigheter, *uten* å la kartleggingen gå ut over det man ellers finner verdifullt i barnehagen, ja da skulle ikke kritikere frykte kartlegging.

Kritikerne bør vite at mappevurdering oppfyller disse kravene, at prinsipper for prosessorientert mappevurdering er fullt mulig i barnehagen, og at barnehagens tradisjon med observasjon og logg ikke er langt unna en mappevurdering. Når kritikerne sier at ikke alle sider

ved språkkompetansen får plass i et verktøy, og at det ikke er mulig å fange de utallige språkbrukssituasjonene, men at ordforråd og uttale kan fanges, ja, da tar de ganske enkelt feil. Hvis de leser boka «Lær meg norsk før skolestart» (av Margareth Sandvik og Marit Spurkland), vil de se hvordan mappevurdering kan fungere og hvilke språklige ferdigheter på morsmål og andrespråket et kartleggingsverktøy faktisk kan fange opp. En slik kartlegging er ikke normert, den legger vekt på barnets positive utvikling. Det er kartlegging i varierte situasjoner, den tar hensyn til språklig mangfold, og kartleggingen er kombinert med språkstimulering, med særlig vekt på barnelitteratur, – den tar utgangspunkt i barnehagens lokale liv, i motsetning til mange verktøy som i dag er i bruk.

For det andre er kritikernes lesning selektiv når det gjelder lekens rolle i meldinga. De overser mange passasjer der lekens betydning vektlegges, for eksempel: «Barnehager skal være til barns beste. Barn skal oppleve glede og mestring i barnehagen. De skal få leke, lære og utvikle seg og delta aktivt i et sosialt og kulturelt fellesskap» (s. 6). «Barnehager i Norge står i en pedagogisk tradisjon hvor det legges vekt på et helhetlig syn på barn

og læring. Læring skal foregå gjennom lek og hverdagsaktiviteter, og læring og omsorg skal sees i sammenheng. Denne tradisjonen ønsker regjeringen å videreføre og hegne om» (s.59).

«Barnehagen har en sentral rolle som arena for omsorg, lek og læring, formidling av språk og kultur og utvikling av sosial kompetanse og fellesskap» (s. 75). Dette er bare noen få utdrag av flere, og i meldinga nevnes mange aspekter ved leken, ikke bare lek i naturen, utelek, fantasilek, men også lek med digitale verktøy.

For det tredje blir kartlegging karakterisert som uetisk. Kritikerne snakker om et statlig barneregister. Nå har snøballen virkelig skutt fart,

og den ruller videre. Skrekkscenariet vil ingen ende ta, og fra barnehageopporet kan vi lese:

«Vi ser allerede nå en tendens til at innholdet i norske barnehager dreies fra lek og samspill med jevnaldrende, til kartlegging og trening av verbalspråk og setningsstrukturer. Samtidig nedprioriteres det som ikke kan fanges opp i et kartleggings skjema, som etikk, kreativitet og kulturelle opplevelser.» Det må være lov å stille forfatterne bak opporet noen kritiske spørsmål: Hvor tar dere dette fra? Hvor har dere vært? Hva med å begrunne påstandene dere kommer med? Er ikke dette fagprosa, og skal da ikke leseren ha krav på et minimum av belegg? Jeg vil kaste ballen tilbake

og si: Gi meg den barnehagen som driller barnet i setningsstruktur og som lukker øynene for det som ikke får plass i kartleggings skjemaet. Jeg vil gjerne være øyenvitne i den barnehagen der dette skjer.

Opporet avslutter med følgende dose: «Et menneskeliv er uvurderlig, og barndommen likeså. Vi vil ikke at overivrige politikere skal legge føringer som truer det beste i den norske barnehagetradisjonen: det helhetlige synet på lek og læring og synet på barn som hele mennesker.» Hva er dette? Innebarer kartlegging en ruinert barndom og at barna blir brennmerket for livet? Hvorfor denne retorikken? Den er langt fra faglig, bare kunnskapsløs og veldig patetisk. ■

Svar til Margareth Sandvik:

Provoserende protester

Bente Ulla
er førskolelærer og
Høgskolelektor i
pedagogikk ved
Høgskolen i Østfold

Formuleringen av et tydelig **nei** til utvidet bruk av kartleggingsmetoder i norske barnehager provoserer Margareth Sandvik. Det kommer ikke som en overraskelse, da Sandvik selv står som selger av kartleggingsmateriale. Mer forbausende er derimot hennes benevnelse av www.barnehageopporet.org som et korstog – en hellig krig. Jeg kan berolige henne med at barnehageopporet har få sammenhenger

med religiøse stridsmål. Derimot er det en faglig protest, begrunnet gjennom faglige standpunkter.

Stortingsmelding 41, Kvalitet i barnehagen, ble fremmet i statsråd 29.05.2009. Solhjell, daværende Kunnskapsminister, var raskt ute med å ufarliggjøre kritikken ved å fremstille den som misforståelser. Denne avfeingen av motstanden gjentok nåværende Kunnskapsminister Halvorsen under behandlingen i Stortinget 02.03.2010. Nå følger Margareth Sandvik opp og insisterer på at de som stiller seg kritisk, ikke har forstått intensjonene i meldingen og peker mot at den også inneholder mer. Dette er jeg fullt klar over. Det er ikke formuleringene om ivaretagelsen av barne-

hagens tradisjon opporet protesterer mot, men til meldingens samtidige forslag om kartlegging av enkeltbarnets ferdigheter. De foreslåtte kartleggingstiltakene samsvarer ikke med en ivaretagelse av barnehagens tradisjon.

Flere og flere lesere av Stortingsmeldingen har uttrykt bekymring for forslaget om nye krav til kartlegging, og den faglige motstanden er bredt fundamentert. I den sammenhengen vil jeg presisere at dette er et debattinnlegg, og derfor benyttes en sjanger som tydelig skiller seg fra vitenskaplige forskningsartikler. For de som har mer interesse i referanser og forskningsmessige kilder, henvises det til vitenskaplige publikasjoner. Det